

STORTINGET

Representantforslag 250 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Geir Jørgensen

Dokument 8:250 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tobias Drevland Lund og Geir Jørgensen om å sikre nasjonal kontroll over mineralressursene på Fensfeltet

Til Stortinget

Bakgrunn

Kritiske råmaterialer er essensielle for industriell teknologi og utvikling i overgangen til et mindre oljeavhengig samfunn, og etterspørselen etter slike kritiske råmaterialer vil fortsette å øke. I Norge og Europa er man i dag avhengig av import for å dekke egne behov for råmaterialer og sjeldne jordartsmineraler. Det er av stor strategisk, industriell og etisk betydning at man blir mer selvforsynt med råmaterialer. Mye utvinning av sjeldne jordartsmineraler foregår i deler av verden med langt mindre strenge helse-, miljø- og sikkerhetsregler enn i Norge og med store mangler innenfor menneskerettigheter og arbeiderrettigheter.

I dag er Kina totalt dominerende i produksjon av sjeldne jordartsmineraler, både innenfor egne grenser og på eier- og utvinningssida i andre land. Strategisk avhengighet av Kina og andre stormakter er en viktig diskusjon både etisk, strategisk og sikkerhetspolitisk.

Fensfeltet i Ulefoss er en av de største forekomstene av sjeldne jordartsmineraler i Europa. På det 4,5 kvadratkilometer store feltet vet man at det kan være 30–50 millioner tonn sjeldne jordartsmetaller, som neodym og praseodym, som er viktige komponenter i produk-

sjon av elmotorer, generatorer, elektronikk og militært utstyr.

Nome kommune har de siste årene tatt flere initiativer for å sikre lokale ringvirkninger ved utvinning på Fensfeltet, blant annet gjennom en egen strategi: Fensfeltet for utvikling i hele Nome.

Til NRK 21. mai 2023 uttaler Nome kommune at de er bekymret for at kinesiske selskaper skal overta drift av forekomsten på Fensfeltet. «Me vil ikkje stå att med eit hol i bakken, også flyt verdiane ut av landet», uttaler Kirsti Arvesen Nesheim, som jobber med Fensfeltet i Nome kommune, til NRK. Kommunen ønsker at staten skal komme på banen, for å sikre at verdiene på Fensfeltet kommer Norge og lokalmiljøet til gode gjennom et statlig eid gruveselskap.

Statlige industrilokomotiver har vært grunnlaget for industriutvikling i Norge, og det vil de uten tvil også være i overgangen vekk fra fossiløkonomien. På samme måte som Statoil spilte en stor rolle i utviklingen av oljeindustrien på norsk sokkel, burde statlige industriselskaper spille en avgjørende rolle for fremtidige industri-satsinger. Staten har også lang erfaring med å drive mineralvirksomhet både på fastlandet og på Svalbard.

Statlige gruveselskaper har ikke historisk vært en garanti for at mineralutvinning har blitt gjort på en skånsom måte for naturen. Bruk av sjødeponi og ødeleggelse av natur har dessverre også vært vanlig ved statlig drift av mineralvirksomhet. Statlig drift i vår tid må være basert på samfunnets behov og ikke investorers behov for avkastning. Det betyr at drift og utvinning må være skånsom mot natur og matjord, respektere urfolks rettigheter, og ikke sløse med verdifulle ressurser.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Stortinget ber regjeringen opprette et statlig mineralselskap som kan drive letevirksomhet og utvinne mineralforekomsten på Fensfeltet på en økologisk bærekraftig måte som sikrer minst mulig tap av matjord og natur, og som sikrer fellesskapet inntekter og verdiskaping lokalt i Nome kommune og i regionen.

14. juni 2023

Tobias Drevland Lund

Geir Jørgensen